

Kropsvisitation og urinprøvetagning foregår efter reglerne

Ombudsmanden har ved 32 tilsynsbesøg i 2016 haft fokus på kropsvisitation og urinprøvetagning.

18. maj 2017

Hovedkonklusionen er, at reglerne med ganske få undtagelser bliver efterlevet, og at de indsatte og beboerne selv vurderer, at indgrebene foregår professionelt. Intet peger på, at indgreb bliver foretaget for at chikanere.

”Det er meget tilfredsstillende, at myndighederne er så professionelle i deres gennemførelse af disse indgreb, som går tæt på borgernes fysiske integritet. Alt tyder på, at personalet har en fin forståelse for indgrebenes ubehagelige karakter og kender reglerne på området”, siger ombudsmand Jørgen Steen Sørensen.

Meldinger om chikane

I fængsler, arresthuse, psykiatriske afdelinger og i sjældne tilfælde sociale botilbud gennemfører personalet kropsvisitation og urinprøvetagning. Borgen bliver herved bragt i en situation, som i sig selv kan være grænseoverskridende, fordi han/hun kan risikere at skulle stå nøgen foran personalet eller skulle lade vandet, mens personalet ser på.

Kropsvisitering gennemføres især for at opdage farlige genstande og ulovlige stoffer. Når personale i fængsler og arresthuse tager urinprøver, er det både for at opdage og forebygge indtagelse af stoffer, mens urinprøvetagning i psykiatrien og botilbuddene sker med et behandlingsformål.

På grund af indgrebenes karakter, og fordi ombudsmanden på tidligere tilsynsbesøg har fået oplysninger om, at indgrebene kunne virke som chikane, valgte ombudsmanden kropsvisitering og urinprøvetagning som tema for sine besøg i 2016.

Undersøgelsen har omfattet besøg i 9 fængsler/arresthuse, 13 psykiatriske afsnit og 9 botilbud. Ombudsmandens besøgshold havde samtaler med 174 indsatte/beboere og 31 pårørende.

På Kriminalforsorgens område, hvor indgrebene gennemføres ofte, gav ombudsmanden alle steder enslydende anbefalinger om, at personalet skal in-

NYHED

formere om årsagen til indgrebene, sanktioner ved at nægte og efterfølgende klagemuligheder.

Læs temarapporten her

For yderligere oplysninger:

Folketingets Ombudsmand Jørgen Steen Sørensen, telefon 20 33 97 52.

Konsulent i Tilsynsafdelingen Erik Dorph Sørensen, telefon 33 13 25 12.

FAKTA

Fængsler og arresthuse (Straffuldbyrdsloven):

§ 60. Direktoratet for Kriminalforsorgen og kriminalforsorgsområdet kan uden retskendelse undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages, herunder,

- 1) når den indsatte indsættes i institutionen,
- 2) hvis den indsatte mistænkes for uretmæssig besiddelse af effekter,
- 3) før og efter besøg eller
- 4) før og efter fravær fra institutionen eller opholdsaafdelingen.

Stk. 2. Endvidere kan kriminalforsorgsområdet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn træffe bestemmelse om en nærmere undersøgelse af den indsatte person, hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte er i uretmæssig besiddelse af effekter.

Stk. 3. Undersøgelse må dog ikke gennemføres, hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 4. Undersøgelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 5. Undersøgelse, der indebærer afklædning, må kun foretages og overværes af personer af samme køn som den indsatte. Dette gælder dog ikke for sundhedspersonale.

Stk. 6. En undersøgelse som nævnt i stk. 2 må kun foretages under medvirken af en læge. Lægen tager stilling til, om indgrebets gennemførelse under hensyn til den hermed forbundne smerte og risiko samt den indsatte tilstand er lægeligt forsvarligt.

Stk. 7. Kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om tilbageholdelse af effekter, der findes i den indsatte besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Stk. 8. Endvidere kan kriminalforsorgsområdet uden retskendelse gennemlæse og træffe bestemmelse om tilbageholdelse af breve og andre optegnelser, som findes i den indsatte besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. § 56 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af undersøgelser af den indsatte person og opholdsrum.

NYHED

§ 60 a. Kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om, at en indsat skal afgive urinprøve med henblik på at undersøge for eventuel indtagelse af euforiserende stoffer eller andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning.

Stk. 2. § 60, stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af urinprøvekontrol.

Psykiatriske afdelinger (Psykiatriloven):

§ 19 a. Ved mistanke om, at der er medikamenter, rusmidler eller farlige genstande i afdelingen, kan overlægen med henblik på at sikre, at disse ikke er blevet indført eller vil blive forsøgt indført til en eller flere patienter i afdelingen, uden retskendelse beslutte,

- 1) at en patients post skal åbnes og kontrolleres,
- 2) at en patients stue og ejendele skal undersøges, eller
- 3) at der skal foretages kropsvsitation af en patient.

Stk. 2. Kropsvsitation efter stk. 1, nr. 3, omfatter ikke undersøgelse af kroppens hulrum.

Stk. 3. Åbning og kontrol af patientens post og undersøgelse af patientens stue og ejendele skal så vidt muligt foretages i patientens nærvær.

Stk. 4. Overlægen kan beslutte, at medikamenter, rusmidler og farlige genstande, som bliver fundet ved indgreb efter stk. 1, tages i forvaring. Overlægen kan overlade til politiet at afgøre, om medikamenter, rusmidler og farlige genstande besiddes i strid med den almindelige lovgivning, herunder lovgivningen om euforiserende stoffer og lovgivningen om våben m.v.

Stk. 5. Sundheds- og ældreministeren kan fastsætte nærmere regler om åbning og kontrol af patientens post, undersøgelse af patientstuer og patientens ejendele samt kropsvsitation af patienten m.v.

Psykiatriloven indeholder ikke regler om urinprøvetagning.

Botilbud (Serviceloven):

Serviceloven indeholder ikke regler om kropsvsitation og urinprøvetagning.

Ombudsmandens tilsynsbesøg

- Folketingets Ombudsmand foretager regelmæssige tilsynsbesøg bl.a. på steder, hvor mennesker er eller kan blive berøvet deres frihed. Tilsynsbesøgene sker dels som led i ombudsmandens almindelige tilsynsvirksomhed efter § 18 i ombudsmandsloven, dels i henhold til den valgfri protokol til FN-konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.
- Ombudsmandens arbejde efter protokollen udføres i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY - Dansk Institut Mod Tortur. DIGNITY og Institut for Menneskerettigheder bidrager i samarbejdet med særlig lægelig og menneskeretlig ekspertise.

NYHED

- Hvert år vælger ombudsmanden i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur et eller flere temaer for årets tilsynsbesøg.
- I 2015 var anbringelse i sikringscelle og enkeltmandsprojekter temaer for ombudsmandens tilsynsbesøg.
- Temaet for ombudsmandens tilsynsbesøg på voksenområdet i 2016 var brugen af urinprøvetagning og kropsvisitation.

Se mere om ombudsmandens arbejde med temaer her

Læs mere om ombudsmandens tilsynsbesøg her